

Nr 86.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1931 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående inrättande av en mejeriernas prisregleringsfond.

(1:a avd.)

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade, likalydande motioner, nämligen nr 168 i första kammaren av herrar *Johansson, Johan*, och *Larsson, Johan August*, samt nr 311 i andra kammaren av herr *Andersson i Dunker*, har hemställts, att riksdagen måtte besluta att till inrättandet av en mejeriernas prisregleringsfond för budgetåret 1931—1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 8 miljoner kronor att användas och fördelas på sätt Kungl. Maj:t äger närmare bestämma.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionerna.

Över motionerna har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande av lantbruksstyrelsen, vilket såsom *bilaga* fogats vid detta utlåtande.

Motionärerna hava uppdragit vissa riktlinjer för den föreslagna fondens användning. När priset för exportsmör understeg ett visst fastställt lägsta pris — förslagsvis 2 kronor 40 öre per kilogram — skulle sålunda från fonden utbetalas en fyllnadsersättning, motsvarande skillnaden mellan detta lägsta pris och gällande exportpris för smör. Detta pris borde anses vara lika med den för varje tillfälle gällande noteringen för svenskt exportsmör i Malmö. Å andra sidan skulle vid högre pris å exportsmör därå göras visst avdrag, som tillfördes fonden. Ifrågavarande prisöverskott borde dock tillföras fonden först vid visst högre exportpris — förslagsvis 2 kronor 60 öre per kilogram — varvid hälften av det belopp, varmed exportpriset överstege nämnda belopp, skulle tilläggas fonden.

Motionerna.

Motionärerna avse tydligen, att, då priset för exportsmör alltid och under normala förhållanden med rätta ansetts vara normerande för det inrikes prisläget å smör, genom den föreslagna åtgärden skulle åstadkommas och stabiliseras en allmän prisförhöjning å smör inom landet.

Utskottet får erinra, att riksdagen förut haft att pröva framställningar om beviljande av medel för att genom prisreglering stödja den svenska mjölkproduktionen. I motion II:125 vid 1930 års riksdag hemställdes, att riksdagen ville anvisa ett förslagsanslag av 33 miljoner kronor till den

Tidigare framställningar av likartad beskaffenhet.

svenska mjölkproduktionens premiering genom garanti för ett pris av lägst 15 öre per liter att av Kungl. Maj:t användas i huvudsaklig överensstämmelse med vissa i motionen anvisade riktlinjer. I sitt utlåtande nr 3 anförde särskilda utskottet i fråga om sistnämnda motion, att, då en sådan subvention av den svenska mjölkproduktionen icke kunde anses förenlig med en i längden hållbar ekonomisk politik för näringslivets befrämjande, utskottet icke ansåge sig kunna tillstyrka bifall till motionen. På utskottets hemställan avtog riksdagen motionen. Vid innevarande års riksdag väcktes en motion (II:317), vari äskades ett förslagsanslag å 15 miljoner kronor för åtgärder av likartat slag. I anledning av denna motion yttrade jordbruksutskottet i sitt utlåtande nr 48, att utskottet i huvudsak delade de av särskilda utskottet förlidet år uttalade betänkligheterna rörande en subvention av ifrågavarande art och omfattning. För övrigt syntes det utskottet med hänsyn bland annat till det stora belopp, varom vore fråga, att redan statsfinansiella hänsyn utgjorde ett väsentligt hinder för realiserande av motionärens förslag.

Utskottet.

Statsmakterna hava med hänsyn till det svåra konjunkturläget för jordbruket icke minst med avseende å mjölkproduktionen vidtagit omfattande åtgärder i syfte att främja bland annat denna produktions prissförhållanden. Emellertid har riksdagen på sätt framgår av det ovanstående tagit avstånd från tidigare väckta förslag avseende liksom det nu föreliggande åtgärder på ifrågavarande område med karaktär av statssubvention, varvid, bland annat, de statsekonomiska konsekvenserna ansetts utgöra ett väsentligt hinder. I sistnämnda avseende bör uppmärksammas, att lantbruksstyrelsen ansett, att det i förevarande motioner upptagna anslagsbeloppet, 8 miljoner kronor, skulle komma att visa sig alldeles otillräckligt för genomförande av de däri åsyftade åtgärderna. Styrelsen har beräknat att med prisläget å smör vid tiden för yttrandets avgivande och med en export av nuvarande omfattning regleringens genomförande allenast under ett år skulle medföra ett anslagsbehov av omkring 13 miljoner kronor. Det synes utskottet uppenbart, att redan detta förhållande utgör ett avgörande hinder för förslagens genomförande. Att även andra allvariga betänkligheter kunna resas mot förslaget, framgår av lantbruksstyrelsens yttrande, bland annat, att dess genomförande kan befaras medföra handelspolitiska svårigheter. Utskottet anser sig sålunda icke kunna tillstyrka motionerna. Utskottet hemställer därför,

att motionerna I:168 och II:311 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 15 maj 1931.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl E. Eriksson, Elof B. Andersson, Johan Bernhard Johansson, Tjällgren, Gabrielsson, Dalberg* och *Karl August Johansson* samt!

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Pettersson* i Bjälbo, *Uddenberg, Andersson* i Grimbo, *Månsson* i Erlandsro, *Weibull* och *Andersson* i Löbbo.

Reservation

av herrar *Tjällgren* och *Andersson* i Grimbo, som anfört:

Den för vårt jordbruk katastrofala prisutvecklingen, synnerligast på smörmarknaden, synes oss påkalla en undersökning angående möjligheten att hejda eller åtminstone mildra priset. Prisutvecklingen framgår av följande sammanställning av noteringarna vid olika tidpunkter:

Senaste smörnotering utgjorde kronor 1: 79 per kilogram mot en medelnotering år 1930 av 2: 27, 1929 2: 87, 1928 2: 94, 1913 2: 13, 1910 2: 00, 1900 1: 92, 1890 1: 83, 1880 2: 33.

Den föreliggande motionen, som avser åtgärder till förbättrande av prisläget för smör inom landet, synes innebära ett uppslag värt att närmare undersöka. Vi anse därför, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte med anledning av motionerna I: 168 och II: 311 anhålla om skyndsamt utredning om och på vad sätt staten borde lämna sin medverkan till inrättande av en mejeriernas prisregleringsfond i syfte att åstadkomma ett stabilare och för producenterna gynnsammare prisläge för smör.

---

*Bilaga.**Kungl. Lantbruksstyrelsen.*

Till riksdagens jordbruksutskott.

Sedan till Eder remitterats två likalydande motioner av herrar Johanson och Larsson i första kammaren (nr 168) samt herr Andersson i Dunker m. fl. i andra kammaren (nr 311) om anslag till inrättande av en mejerier-nas prisregleringsfond, har kungl. lantbruksstyrelsen anbefallts att här-över till Eder avgiva yttrande.

Motionärerna hemställa, att riksdagen måtte besluta att till inrättande av en mejeriernas prisregleringsfond för budgetåret 1931/32 anvisa ett extra reservationsanslag av 8 miljoner kronor att användas och fördelas, på sätt Kungl. Maj:t skulle äga att närmare bestämma.

Motionärerna hava uppdragit vissa riktlinjer för fondens användning. När priset för exportsmör understeg ett visst fastställt lägsta pris — förslagsvis 2 kronor 40 öre per kilogram — skulle sålunda från fonden utbetalas en fyllnadsersättning, motsvarande skillnaden mellan detta lägsta pris och gällande exportpris för smör. Detta pris borde anses vara lika med den för varje tillfälle gällande noteringen för svenskt exportsmör i Malmö. Å andra sidan skulle vid högre pris å exportsmör därå göras visst avdrag, som tillfördes fonden. Ifrågavarande prisöverskott borde dock tillföras fonden först vid visst högre exportpris — förslagsvis 2 kronor 60 öre per kilogram — varvid hälften av det belopp, varmed exportpriset överstege nämnda belopp, skulle tilläggas fonden.

Motionärernas avsikt är tydligen, att, då priset för exportsmör alltid och under normala förhållanden med rätta ansetts vara normerande för det inrikes prisläget å smör, genom den föreslagna åtgärden skulle åstad-kommas en allmän prisförhöjning å smör inom landet.

Kunde man på det föreslagna sättet vinna rättelse i det för närvarande abnorma prisläget å smör, skulle detta givetvis, ur de synpunkter lant-bruksstyrelsen har att företräda, vara önskvärt. Ett partipris å smör av omkring 2 kronor 40 öre per kilogram synes icke på något sätt orimligt i förhållande till den nuvarande allmänna prisnivån.

Emellertid synes det lantbruksstyrelsen, som om synnerligen stora svå-righeter skulle möta vid den föreslagna regleringens genomförande.

Till en början anser sig lantbruksstyrelsen böra framhålla, att det torde vara oundvikligt, att vid rådande prisläge å smör den föreslagna åtgärden komme av de länder, dit vår smörexport går, betraktas såsom ett slags exportpremie. Vilken inverkan detta skulle kunna få på smör-exporten, är ju svårt att förutsäga. Emellertid torde det icke vara ute-slutet, att åtgärden på de utländska exportmarknaderna skulle röna ett mindre gynnsamt mottagande, och att den sålunda skulle kunna komma att i viss mån motverka det syfte, den avsett att främja.

Frånsett detta förhållande synes det lantbruksstyrelsen osäkert, om åtgärderna i övrigt komme att medföra de av motionärerna förutsatta verkningarna. Det är såsom nämnt nog sant, att under normala för-hållanden världsmarknadspriset på smör — vilket för närvarande i regel

sammanfaller med exportpriset — är normerande för smörpriset å hemmamarknaden. Det är emellertid ingalunda säkert att, därest priset på exportsmöret skulle genom särskilda åtgärder regleras, detta allt fortfarande skulle komma att reglera det inrikes smörpriset. Mycket talar för, att så icke kan komma att bliva fallet, därest åtgärden icke — såsom också av motionärerna förutsattes — kombineras med höjd smörtull eller importförbud för smör. Skulle åtgärder i syfte att hindra tillförsel av smör utifrån icke komma att vidtagas, synes det lantbruksstyrelsen, som om världsmarknadspriset å smör allt fortfarande skulle komma att reglera det inrikes smörpriset. Blevde så förhållandet, torde följden kunna bliva den, att svenskt smör med stöd av prisregleringen komme att utföras i alltmer ökad omfattning, under det att andra länder utnyttjade tillfället att utfylla det svenska smörbehovet, en situation som givetvis bleve fullständigt ohållbar.

Även om denna situation mot förmodan icke skulle inträffa, synes det lantbruksstyrelsen, som om nästan oöverstigliga svårigheter skulle möta för handhavandet av den ifrågasatta prisregleringen. Motionärerna ifrågasätta anvisande av ett reservationsanslag om 8 miljoner kronor för ändamålet. Stora förutsättningar förefinnas emellertid för att detta belopp skulle komma att visa sig fullständigt otillräckligt för upprätthållande av en prisreglering enligt de föreslagna linjerna. Med det nuvarande prisläget å smör enligt den senaste noteringen i Malmö för svenskt exportsmör, 1 krona 90 öre per kilogram, skulle krävas ett tillägg om 50 öre per kilogram, vilket, därest smörpriset icke undergår förändring, komme att medföra ett behov av cirka 13 miljoner kronor för regleringens genomförande allenast under ett år med en export av samma omfattning som den nuvarande. Skulle exporten genom åtgärder av ifrågasatta slag komma att öka, bleve anspråket på fonden givetvis än större. Tydligt är, att genomförandet av en sådan reglering vid begränsad fondtillgång skulle visa sig omöjligt. Huru en prisreglering av förevarande slag än ordnas, synas de därmed förknippade oberäkneliga faktorerna ovillkorligen kräva, att eventuellt anslag för ändamålet erhåller karaktär av förslagsanslag. Erfarenheten har emellertid visat, vilka betänkliga statsekonomiska konsekvenser en dylik statlig prisreglering kan medföra.

Att ersätta prisregleringen med visst tilläggspris för allt exportsmör, som vid försäljning ej uppnådde visst fastställt pris, skulle visserligen ur statsekonomisk synpunkt medföra något ökad säkerhet, men förtoge anordningen helt dess natur av en mera självverkande reglering och gäve densamma direkt form av exportpremier. Då en dylik reglering emellertid måste gälla allt exportsmör, och exportens storlek, såsom förut framhållits, kan bliva beroende av prisregleringens inverkan på prisläget å den inhemska smörmarknaden, skulle jämväl en sådan anordning kunna komma att för statsverket medföra oanade följder.

Med hänsyn till de svårigheter, som sålunda enligt lantbruksstyrelsens förmenande äro förenade med den av motionärerna föreslagna smörprisregleringen, finner sig styrelsen icke kunna tillstyrka bifall till föreliggande motioner.

Stockholm den 10 april 1931.

ERIK INSULANDER.

Georg von Zweigbergk.